

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 193/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. augusta 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti RNDr. D. M., K., zastúpeného advokátom JUDr. Š. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 74/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. D. M., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 74/2008 porušené boli.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 74/2008 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. RNDr. D. M. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 300 € (slovom dvetisícristo eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Piešťany je povinný uhradiť RNDr. D. M., trovy konania v sume 496,69 € (slovom štyristodevät'desiatšesť eur šesťdesiatdeväť centov) na účet advokáta JUDr. Š. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 193/2013-9 zo 14. mája 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť RNDr. D. M., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 74/2008 (ďalej aj ako „napadnuté konanie“).

Následne ústavný súd 28. mája 2013 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 1. júla 2013. V jeho prílohe sa nachádzal súdny spis a vyjadrenie predsedníčky okresného súdu s chronológiou úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

„návrh na začatie konania bol doručený pôvodne Okresnému súdu Trnava dňa 29. 12. 2005, viedol sa pod sp. zn. 22 C/145/2005 a bol pridelený sudcovi JUDr. P. L., dňa 11. 1. 2006 bol vyzvaný navrhovateľ na zaplatenie súdneho poplatku s výzvou na vyčíslenie trov konania,

dňa 6. 2. 2006 doručil právny zástupca navrhovateľa vyčíslenie trov konania a dňa 7. 2. 2006 opravu vyčíslenia trov,

dňa 31. 1. 2006 bol zaplatený súdny poplatok za návrh,

dňa 9. 5. 2006 sudca vydal platobný rozkaz,

dňa 7. 6. 2006 odporca podal odpor,

dňa 4. 10. 2006 bol vyzvaný odporca na zaplatenie súdneho poplatku za odpor a navrhovateľovi bol doručený odpor na vyjadrenie,

dňa 17. 10. 2006 zaplatil odporca súdny poplatok za odpor,

dňa 24. 10. 2006 doručil navrhovateľ vyjadrenie k odporu a spis bol predložený sudcovi na ďalšie konanie,

dňa 7. 2. 2007 bol spis pridelený sudkyňi JUDr. A. I.,

dňa 2. 4. 2007 bol spis pridelený novej sudkyňi JUDr. M. V.,

dňa 11. 6. 2007 bol vyzvaný navrhovateľ na zaplatenie súdneho poplatku za prikázanie veci inému súdu,

dňa 22. 6. 2007 odporca doručil vyjadrenie k prikázaniu veci,

dňa 21. 6. 2007 bol zaplatený súdny poplatok za prikázanie veci,

dňa 11. 7. 2007 bola daná úprava na predloženie spisu NS SR na rozhodnutie o prikázaní veci,

dňa 23. 7. 2007 bol doručený návrh na zmenu účastníka konania,

dňa 30. 7. 2007 bol spis predložený NS SR,

dňa 18. 9. 2007 rozhodol NS SR uznesením, že vec neprikazuje OS Michalovce, rozhodnutie NS SR bolo doručené účastníkom v októbri 2007,

z dôvodu prechodu výkonu súdnictva bola vec dňa 1. 1. 2008 postúpaná na Okresný súd Piešťany, kde bola pridelená sudcovi Mgr. V. Z.,

19. 11. 2008 si súd vytlačil výpis z obchodného registra navrhovateľa a vyzval navrhovateľa na doloženie zmluvy o postúpení pohľadávok na rozhodnutie o pripustení zmeny na strane navrhovateľa,

19. 12. 2008 bola doručená zmluva o postúpení pohľadávok,
23. 1. 2009 súd uznesením pripustil zmenu na strane navrhovateľa,
z dôvodu zmeny obsadenia súdu sudcami bola vec 1. 7. 2010 pridelená JUDr. R. M.,
dňa 22. 3. 2011 bol vytýčený termín pojednávania na 2. 5. 2011,
27. 4. 2011 doručil navrhovateľ ospravedlnenie a žiadosť o odročenie termínu
pojednávania,
pojednávanie 2. 5. 2011 bolo odročené na 15. 6. 2011, kde súd vykonal dokazovanie,
vypočul navrhovateľa a odporcu, ukončil dokazovanie a odročil pojednávanie na 4. 7. 2011
za účelom vyhlásenie rozsudku,
dňa 30. 6. 2011 navrhovateľ navrhol zrušiť uznesenie o vyhlásení dokazovania
za skončené s poukazom na § 118 ods. 2 O. s. p.,
dňa 4. 7. 2011 bol vo veci vyhlásený rozsudok, ktorý bol účastníkom expedovaný
4. 7. 2011,
dňa 5. 8. 2011 sa voči rozsudku odvolal odporca,
dňa 30. 8. 2011 súd uložil odporcovi zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, zaslal
odvolanie navrhovateľovi na vyjadrenie,
dňa 20. 9. 2011 bolo doručené vyjadrenie navrhovateľa,
dňa 5. 10. 2011 bol spis predložený KS v Trnave na rozhodnutie o odvolaní,
dňa 27. 12. 2012 KS v Trnave uznesením vec zrušil a vrátil ju na ďalšie konanie,
spis sa vrátil z KS v Trnave na okresný súd 22. 1. 2013,
dňa 6. 2. 2013 bolo doručované uznesenie odvolacieho súdu účastníkom,
dňa 3. 6. 2013 bolo nariadené pojednávanie na 12. 9. 2013.“

Rovnaké skutočnosti týkajúce sa priebehu napadnutého konania zo súdneho spisu,
ktorý mu bol zapožičaný a doručený 1. júla 2013, zistil aj ústavný súd.

Predsedička okresného súdu vo svojom vyjadrení k veci uviedla, že „čo sa týka
skutkovej a právnej zložitosti sporu ide o obchodnoprávny spor, kde je predmetom sporu
odstúpenie od kúpnej zmluvy pre vady dodaného tovaru, kde je otázka väd spojená
s odborným posudzovaním parametrov dodaného tovaru.“ K postupu účastníkov konania
predsedička okresného súdu uviedla, že „sťažovateľ len raz požiadal o odročenie

nariadeného pojednávania“. Predsedníčka sa vyjadrila aj k otázke postupu súdu z hľadiska existencie prekážok v zmysle Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), keď konštatovala, že *„prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. O. s. p. v konaní neboli“.*

Predsedníčka okresného súdu v závere svojho vyjadrenia vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právny zástupca sťažovateľa v stanovisku doručenom ústavnému súdu 24. júla 2013 zotrval na svojich tvrdeniach v sťažnosti, nestotožnil sa s vyjadrením okresného súdu týkajúcim sa objektívnych okolností, ktoré mali za následok vznik priesťahov, vyčíslil náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priesťahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02,

III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom obchodnoprávneho sporu, v ktorom je sťažovateľ žalobcom, je odstúpenie od kúpnej zmluvy a zaplatenie sumy 16 503,42 € s príslušenstvom. Ústavný súd konštatuje, že obdobné žaloby možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od právnej náročnosti prerokúvanej veci. Pokiaľ ide o tvrdenie predsedníčky okresného súdu týkajúce sa skutkovej zložitosti veci v súvislosti s odborným posudzovaním parametrov dodaného tovaru, ústavný súd pripúšťa istú mieru zložitosti, ale táto sama osebe nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil okolnosti na strane sťažovateľa, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania, preto konštatuje, že sťažovateľ v doterajšom priebehu konania poskytoval primeranú súčinnosť a na výzvy okresného súdu reagoval včas.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd považuje za dôležité sa zmieniť o tom, že v prípade sťažovateľa došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene doterajšieho účastníka konania na strane navrhovateľa, a to na základe singulárnej sukcesie (z titulu postúpenia pohľadávky na základe zmluvy). Okresný súd uznesením z 23. januára 2009 rozhodol o pripustení zmeny účastníkov konania na strane navrhovateľa.

Keďže singulárna sukcesia nevyvoláva automaticky aj procesnoprávne nástupníctvo, konajúci súd musel zmenu uznesením pripustiť. Predpokladom pripustenia zmeny na základe singulárnej sukcesie v danom prípade bol súhlas postupcu ako účastníka konania (na strane navrhovateľa) podľa § 92 ods. 1 OSP. Pripustením zmeny účastníkov konania na strane navrhovateľa však nedošlo ku vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu. Uvedená skutočnosť má podľa názoru ústavného súdu zásadný význam pre vymedzenie obdobia, ktoré podlieha posúdeniu namietanej protiústavnosti konania okresného súdu, pretože v uvedenom prípade v dôsledku súdom povolenej zmeny účastníkov konania nedošlo k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu (m. m. I. ÚS 52/01, IV. ÚS 222/03, II. ÚS 373/06, III. ÚS 182/2011).

Aj s prihliadnutím na tento záver ústavný súd nemal pochybnosť, že sťažovateľ môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prieťahov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo tejto zmene.

Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil a identifikoval niekoľko období neodôvodnenej nečinnosti. Tým prvým obdobím nečinnosti v trvaní necelých piatich rokov bolo obdobie od podania odporu žalovaným 7. júna 2006 do určenia termínu prvého pojednávania vo veci samej 2. mája 2011. Pre korektnosť je potrebné dodať, že počas tohto obdobia okresný súd vykonal niekoľko procesných úkonov – výziev a uznesením rozhodol o pripustení zmeny účastníka, tieto úkony však nesmerovali k prerokovaniu veci a rozhodnutiu vo veci samej. Takisto v rámci uvedeného obdobia sa súdny spis necelé dva mesiace nachádzal na Najvyššom súde Slovenskej republiky (od 30. júla 2007 do 25. septembra 2007) pre účely rozhodnutia o návrhu sťažovateľa na prikázanie veci z dôvodu vhodnosti. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd bol počas uvedeného obdobia v napadnutom konaní de facto nečinný štyri roky a 8 mesiacov. Ďalším v poradí druhým obdobím neodôvodnenej nečinnosti v trvaní viac ako päť mesiacov bolo obdobie od vrátenia súdneho spisu okresnému súdu (22. januára 2013) z Krajského súdu v Trnave, ktorý rozhodoval o odvolaní žalovaného proti rozsudku okresného súdu vo veci samej, do predloženia súdneho spisu ústavného súdu. Počas tohto

obdobia okresný súd len doručil zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Trnave a určil termín pojednávania na 12. september 2013.

Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu vychádzal aj zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že už samotná skutočnosť, že krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu vyneseny po vyše piatich rokoch konania na prvom stupni z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu, svedčí o nesústredenej činnosti okresného súdu.

Ústavný súd na základe všetkých uvedených skutočností dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právom na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto konštatuje, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je vedené pod sp. zn. 4 Cb 74/2008, došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 4 Cb 74/2008 konal bez zbytočných prietahov, pretože okresný súd vo veci do rozhodnutia ústavného súdu o tejto sťažnosti nerozhodol (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadostučinenie v sume 12 000 €, ktoré odôvodnil intenzitou zásahov do jeho práv, ako aj dĺžkou ich trvania.

Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť a neefektívny postup, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 300 € za primerané finančné zadostučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 496,69 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom na výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2012 v sume 781 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti, písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) po 130,16 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľa aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,81 € za tri úkony podľa vyhlášky vykonané v roku 2013. Právny zástupca sťažovateľa je zároveň platcom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty.

Náhrada trov konania uplatnená sťažovateľom nepresahuje sumu, ktorú vypočítal ústavný súd, preto ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 496,69 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2013